

ДОГОВІРНА УМОВА ПРО КОМПЛЕКТНІСТЬ ТОВАРУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУЛЮВАННЯ ТА ТЛУМАЧЕННЯ

Коваленко Інна Анатоліївна

к.ю.н., доцент

Цимбалюк Валерія Володимирівна

студентка

Київського Національного університету

технологій та дизайну

м. Київ, Україна

Анотація: Відповідно до законодавства, комплектність розуміється як така єдність складових частин виробу, яка забезпечує можливість використання його за прямим призначенням. Комплектність відрізняється від комплекту товару (ст. 683 ЦКУ), який є набором різнорідних, але не конструктивно пов'язаних товарів. Комплектність стосується внутрішньої цілісності товару (наприклад, автомобіль + колеса + інструменти), тоді як комплект – зовнішньої єдності (наприклад, набір меблів). Належна комплектність є невід'ємним елементом належної якості, оскільки відсутність навіть невеликої частини може зробити товар непридатним для використання за призначенням [1].

Ключові слова: Товар, комплектність, упаковка, цілісність, якість, придатність.

Основний матеріал. Головними джерелами визначення комплектності є: Договір (якщо сторони чітко її визначили); Нормативно-технічна документація (стандарти, технічні умови, преїскуранти), на яку посилається договір; Диспозитивні норми (звичаї ділового обороту або інші вимоги, що звичайно ставляться), які застосовуються за відсутності договірних умов (ч. 2 ст. 682 ЦКУ).

Ієрархія цих джерел вказує на пріоритет волі сторін, вираженої в договорі. Недоліком є те, що "звичаї ділового обороту" є оціночною категорією,

що ускладнює їх доказування та уніфіковане тлумачення.

Належне формулювання умови про комплектність вимагає чіткого визначення предмета договору (ст. 638 ЦКУ) та конкретного переліку компонентів. Ключові елементи, які мають бути включені: Чіткий перелік усіх складових частин, включаючи запасні частини та обладнання; Посилання на технічну документацію, яка визначає комплектність (інструкції, специфікації); Перелік супровідних документів (інструкція з експлуатації, гарантійний талон, сертифікат відповідності) [2].

Основний ризик нечіткого формулювання полягає у застосуванні диспозитивних норм (ч. 2 ст. 682 ЦКУ), що переносить тягар доведення "звичайних вимог" або "звичаїв ділового обороту" на сторони, часто покупця. До інших ризиків належать: Можливість спору щодо ціни (комплектуючі, що не входять до комплекту, оплачуються окремо). Правові наслідки для продавця у вигляді вимоги доукомплектування або відмови від договору (ст. 684 ЦКУ).

Закон України "Про захист прав споживачів" (ст. 4) гарантує споживачу право на необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її якість та комплектність. У цій сфері договірна умова має не лише юридичне, а й інформаційне значення. Проблемою залишається формулювання комплектності для складної техніки, де часто застосовується модульний принцип, а споживач може бути примушений до придбання "комплекту" чи додаткових товарів, що заборонено ст. 19 Закону України "Про захист прав споживачів" [3].

У разі спору суд застосовує загальні принципи тлумачення (ст. 213, 627 ЦКУ). Договірні умови тлумачаться, виходячи з мети договору та змісту, що надається сторонами. Якщо ж умова про комплектність відсутня або неоднозначна, суд вимушений звертатися до звичаїв ділового обороту або вимог, що звичайно ставляться. Це є найскладнішим етапом правозастосування, оскільки вимагає від суду оціночного судження на основі експертиз або свідчень.

У судовій практиці спори часто виникають у ситуаціях, коли продавець

посилається на нормативи, а покупець – на "звичайно очікувану" комплектність.

Правові наслідки передання некомплектного товару визначені ст. 684 Цивільного Кодексу України: Пропорційне зменшення ціни; Вимога доукомплектування товару в розумний строк.

Якщо продавець не виконує вимоги про доукомплектування, покупець отримує право вимагати заміни або відмовитися від виконання договору (розірвання). У цьому контексті застосовується критерій істотності порушення (ч. 2 ст. 651 ЦКУ). Відмова від договору через некомплектність можлива лише тоді, коли порушення є істотним – тобто, внаслідок завданої шкоди друга сторона значною мірою позбавляється того, на що вона розраховувала при укладенні договору [1].

Судова практика Верховного Суду підкреслює, що розірвання договору має бути пропорційним тяжкості порушення. Навіть якщо договір формально передбачає розірвання за будь-яке порушення, суд має застосовувати критерій істотності (наприклад, некомплектність дрібними деталями може не вважатися істотним порушенням, якщо товар може бути використаний за призначенням) [4].

Для мінімізації спорів пропонується: Уніфікація договірної практики: Розробка типових (рекомендованих) форм договорів для певних галузей, де умова про комплектність є максимально деталізованою; Розробка судових рекомендацій: Врахування критерію істотності при розгляді вимог про розірвання договору через некомплектність; Законодавче уточнення: Деталізація поняття "звичаї ділового обороту" або "вимоги, що звичайно ставляться" шляхом надання пріоритету загальноприйнятим публічним специфікаціям виробника або галузевим стандартам.

Висновок. Отже, договірна умова про комплектність товару є ключовим елементом належного виконання договору купівлі-продажу. Її нечітке формулювання створює значні правові ризики, головним чином, через необхідність звернення до оціночних категорій "звичаїв ділового обороту" та

складне доказування.

СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 2003 № 435-IV: станом на 21.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 29.10.2025)
2. Ана Паєнок. Характеристика особливостей предмета договору роздрібної купівлі-продажу як однієї з його істотних умов. Підприємництво господарство і право. *Цивільне право і процес*. 2/2017. с. 40-45 URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/2/9.pdf> (дата звернення 29.10.2025)
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 1991 № 1023-XII: станом на 21.11.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C#top> (дата звернення 29.10.2025)
4. Критерії істотності або неістотності порушення умов договору як підстава для його розірвання. *Судова Влада України*. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1159520/> (дата звернення 29.10.2025)